

İCRA HUKUKUNDA ALACAKLARIN TAHSİL İÇİN DEVRİ KAVRAMI VE TAHSİL YETKİSİNİN USUL HUKUKU BAKIMINDAN KAPSAMI VE SINIRLARI

İşbu bilgi notunda, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun ("**2004 Sayılı Kanun**") 120/II. maddesinde düzenlenen paraya çevirme usullerinden "Alacakların Tahsil İçin Devri" konusu ele alınmış olup alacaklının icra dairesinden, takip borçlusunun üçüncü bir kişiden olan alacağının tahsil edilmesi amacıyla icra takibi yapma veya dava açma yetkisi içeren yetki belgesi alması ve uygulamaya ilişkin esaslar incelenecektir.

I. Yönetici Özeti

2004 Sayılı Kanun'un 120/II. maddesi kapsamında, "*Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler*".¹ hükmüyle alacağın tahsil için devri kavramı düzenlenmiştir.

İşbu bilgi notunda, yukarıda anılan hükme istinaden alacakların tahsil için devri kavramı, tahsil yetkisinin kapsamı ve sınırları ele alınmış olup bu düzenlemenin alacağın tahsili amacıyla alacaklıya sağlayabileceği imkânlar incelenecektir.

¹ 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu madde 120/II: "Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler"

II. İcra Hukukunda Paraya Çevirme Usullerinden Ödeme Yerine Alacakların Devri

Cebrî icranın amacı, kanunda belirlenen ilkeler çerçevesinde alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamaktır. Bu kapsamda icra hukukunda haciz, icra prosedürünün önemli aşamalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Borçlu, kural olarak tüm malvarlığı ile sorumlu olup alacaklının alacağına kavuşması adına ve alacaklının talebi üzerine icra dairesi tarafından borçlunun tüm malvarlığı değerleri üzerinde haciz işlemi uygulanabilir. Borçlunun malvarlığı değerleri taşınır ve taşınmaz malvarlıkları olabileceği gibi üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklar da olabilir. Borçlunun haczedilen malvarlığının niteliği, özellikle icra dairesi tarafından söz konusu hacizli malvarlığının paraya çevrilmesi aşamasında önem arz etmektedir. İcra dairesi, borçlunun haczedilen malının niteliğine göre kanunda belirtilen paraya çevirme usullerinden hadiseye göre en uygununu uygulamakla yükümlüdür.

2004 Sayılı Kanun, kural olarak hacizli taşınır ve taşınmaz malvarlıklarının satışı için açık artırma usulüyle paraya çevirme yolunu benimsemektedir. Ayrıca kanunda haczedilen malvarlığı değerinin niteliğine göre farklı satış usulleri de düzenlenmiştir. Bu kapsamda borçlunun haczedilen hak ve alacaklarının paraya çevrilmesi yerine geçmek üzere kanunun 120/I. maddesinde 'Alacakların Ödeme Yerine Geçmek Üzere Devri' ve 120/II. maddesinde 'Alacakların Tahsil İçin Devri' olmak üzere iki özel usul belirlenmiştir.

2004 Sayılı Kanun'un 'Ödeme Yerine Alacakların Devri' başlıklı 120. Maddesine göre;

"Hacze iştirak eden bütün alacaklılar muvafakat ederlerse borçlunun borsada ve piyasada fiyatı olmayan alacakları, ödeme yerine geçmek üzere itibari kıymetleriyle kendilerine veya hesaplarına olarak içlerinden birine devredilir. Bu halde alacaklılar, alacakları nispetinde borçlunun haklarına halef olurlar.

Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler.

Bu suretle elde edilecek para ilk önce üzerlerine alanların alacak ve masraflarının ödenmesine karşılık tutulur."

Alacaklı, yukarıda anılan hükmün birinci fıkrasında düzenlenen Alacakların Ödeme Yerine Geçmek Üzere Devri usulünde elde edilmek istenen sonuca, 2004 Sayılı Kanunun 89. maddesi çerçevesinde gönderilen haciz ihbarnameleri ile tüm alacaklıların muvafakati alınmaksızın çok

daha kolay ve hızlı şekilde ulaşabilmektedir. Bu nedenle işbu usule, uygulamada başvurulmadığını ayrıca belirtmek gerekir. Bu açıklamaya istinaden işbu bilgi notunun devamında 120. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen 'Alacakların Tahsil İçin Devri' usulü üzerinde durulacaktır.

A. Alacakların Tahsili İçin Devri Kavramı ve Şartları

Hacze iştirak etmiş olan alacaklıların hepsi veya içlerinden bir veya birkaçı, borçlunun üçüncü kişideki çekişmeli ve borçlunun takip etmek istemediği alacağın tahsilini veya borçlunun üçüncü kişiye karşı sahip olduğu davayı takip yetkisinin kullanılmasını üzerlerine alabilirler. 120. maddenin ikinci fıkrasında haciz sahibi tüm alacaklıların muvafakatının gerektiği açıkça belirtilmemişse de "aynı suretle" ifadesine yer verilerek birinci fıkraya atıf yapılmıştır. Bu nedenle birinci fıkrada aranan haciz sahibi tüm alacaklıların muvafakati, ikinci fıkra bakımından da gereklidir.²

Alacağın tahsili için devrinde, takip alacaklısı, takip borçlusunun borçlusu üçüncü kişiye karşı sahip olduğu dava takip yetkisini devralır. Bir diğer ifadeyle alacaklı, aslında takip borçlusunun alacağını bizzat takip etmek suretiyle nihai olarak kendi alacağını tahsil etmeyi amaçlamaktadır.³ Burada alacaklı (alacaklılar) borçlunun üçüncü kişideki alacağını ödeme yerine geçmek üzere değil, tahsil için devralmaktadırlar. Bu nedenle de, borçlunun haklarına halef olmazlar. Sadece davayı takip yetkisini kullanarak üçüncü kişiye karşı *dava* açarlar veya icra takibinde bulunabilirler.⁴ Alacaklının bu yetkiyi kullanabilmesi için yapılan haciz işleminin kesin olması gerekir. Bir diğer ifadeyle geçici yahut ihtiyati haciz kararına sahip alacaklı, alacağının tahsili için devir talebinde bulunamaz. Ancak kesin haciz sahibi alacaklının, alacağının tahsili için devir talebinde bulunabilmesi için geçici yahut ihtiyati haciz sahibi alacaklıların da muvafakatini almalıdır.

Bu şekilde, alacağı tahsil için devralan alacaklının takip borçlusuna karşı olan alacaklarına hanel gelmez. Başka bir deyişle, bu devir sonucunda, alacağı devralan alacaklının alacağı ödenmiş sayılmaz. Alacağı tahsil yetkisinin devri ile alacaklının alacağı, bu alacak tahsil edilinceye kadar sona ermez.⁵ Ayrıca alacaklı, takip borçlusuna karşı diğer icrai işlemlere de eş zamanlı olarak devam edebilir.

İcra dairesi, alacağı tahsil için devralan alacaklıya, alacağın tahsil için devredildiğini ve bu konuda alacağın tahsili için gerekli işlemleri yapabileceğini belirten bir yetki belgesi verir. Bu belgeye

² Talih Uyar, İcra ve İflas Hukuku Şerhi VI s. 9462.

³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes s. 329.

⁴ Talih Uyar, İcra ve İflas Hukuku Şerhi VI s. 9462.

⁵ Talih Uyar, İcra ve İflas Hukuku Şerhi VI s. 9462. Erturgut s.230

dayanarak alacaklı, borçlusuna karşı dava açabilir ya da icra takibi yapabilir. Bu dava veya icra takibi sonucunda alacak tahsil edilirse, tahsil edilen paradan öncelikle dava açan ya da takip yapan alacaklı alacağını alır. Alacağın tahsili için yapılan tüm giderler alacağı tahsil için devralan tarafından yapılır. Bu giderler, tahsil edilen paradan ilk önce ödenir (2004 Sayılı Kanun mad.120/III). Bundan sonra artan para alacağın tahsil hakkını devralmış alacaklıya ödenir. Artan kısım ise icra müdürü tarafından sıra cetveli yapılmak suretiyle diğer alacaklılara dağıtılır. Eğer yine para artarsa, bu para takip borçlusuna verilir. Fakat alacağı tahsil için devralan alacaklının yaptığı takip veya açtığı dava sonuçsuz kalır ve para tahsil edilemezse, yapılan masraflara alacaklı kendisi katlanır.⁶ Aleyhe hükmedilen giderler için ise takip borçlusuna rücu imkânı bulunmamaktadır. Takip alacaklılarından biri diğer haciz sahiplerinin muvafakati ile bu hakkı kullanabileceği gibi birden fazla alacaklı birlikte başvurmak suretiyle içlerinden birini vekil tayin ederek de alacağı tahsil için devir alabilirler.

B. Alacaklıya Tanınan Takip Yetkisinin Usul Hukuku Bakımından Kapsamı ve Sınırları

Alacağın Tahsili İçin Devri, 120. Maddenin birinci fıkrasında düzenlenen şekilde gerçek anlamda bir alacağın devri değildir. Bu nedenle 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ("**6098 Sayılı Kanun**") 183. maddesi ve devamı hükümlerinin bu devre uygulanması mümkün değildir. Burada söz konusu olan davayı takip yetkisinin devri olup bu yol, medeni usul ve icra hukukuna özgü bir müessesedir.⁷ Alacağın tahsil amacıyla devrinde bir nevi borçlar hukuku anlamında ifa uğruna devirden söz etmek mümkündür. Ancak burada devir borçlu iradesi ile değil hacze iştirak eden bütün alacaklıların rızası ile icra dairesi tarafından gerçekleştirilmektedir.⁸ Esasen alacaklılar böyle bir alacağı dava edebilmek için taraf sıfatına da sahip değildir. Fakat kanun koyucu açık bir hükümlerle, takip alacaklısına, kendisinin tarafı olmadığı bir hukuki ilişkiden kaynaklanan alacağa, ilişkin dava açıp takip yapabilme yetkisi vermiştir ki bunun usul hukuku açısından görünümü dava takip yetkisidir. İşte böylelikle icra dairesinin vermiş olduğu yetki çerçevesinde maddi hukuk açısından o alacak üzerinde hak sahibi olmayan alacaklı veya alacaklılar, dava açabilme ve hüküm alabilme yetkisini elde etmiş olmaktadır.⁹

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("**6100 Sayılı Kanun**") 53. maddesinde "talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisi" şeklinde tanımlanan dava takip yetkisi, aynı kanunun 114. maddesinin birinci fıkrasında dava şartlarından biri olarak sayılmıştır. Dolayısıyla dava takip

⁶ Talih Uyar, İcra ve İflas Hukuku Şerhi VI s. 9463

⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes s. 329. Özümücü, Pazarlık s. 23

⁸ Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, Paraya Çevirme, İcra ve İflas Hukuku, s. 316, 6. Baskı, Ankara, 2022.

⁹ Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, Paraya Çevirme, İcra ve İflas Hukuku, s. 316, 6. Baskı, Ankara, 2022.

yetkisinin eksikliği, davanın usulden reddine sebep olan bir eksiklik olmakla beraber, bu eksikliğin sonradan giderilmesi mümkün ise eksikliğin giderilmesi için mahkemece kesin süre verilir. Bu süre zarfında söz konusu dava şartı eksikliği giderilmemişse dava, dava şartı eksikliği nedeniyle usulden reddedilir. Ancak 120. maddenin ikinci fıkrası kapsamında takip yetkisi, kanundan doğan istisnai hallerden biri olup alacaklıya davayı takip imkânı vermektedir. Alacaklılar, devraldıkları takip yetkisiyle üçüncü kişi borçluya karşı ayrı bir dava açabilir veya takip başlatabilirler. Bu imkân haricinde, aynı alacak nedeniyle üçüncü kişiye daha önceden açılan davalara da katılabilecekleri kabul edilmelidir. Ancak yetkinin devredilmesinden önce borçlu tarafından yapılan ve kesinleşen işlemlere itiraz edemezler. Alacaklılar bu yetkiyi başka bir üçüncü kişiye devredemez ancak iradi bir vekil aracılığıyla davayı takip edebilirler.¹⁰

Takip alacaklıları, açabilecekleri dava çeşitleri bakımından takip borçlusuna ile aynı şartlara tabi olacaklardır. Bu durumda, takip yetkisini devralan alacaklılar, talep edilen hukuki korumaya göre yapılan ayırmada eda davası, alacağın miktar yahut değerini tam ve kesin olarak belirlemelerinin kendilerinden beklenmeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hallerde belirsiz alacak davası, hukuken korunmaya değer güncel bir menfaatin mevcudiyeti halinde tespit davası, şartları mevcut ise kısmi dava ve diğer dava çeşitlerini açabilir.¹¹

Alacaklılar, dava neticesinde elde edilen hükmün gereği davalı tarafça yerine getirilmezse hükmün eda emri içermesi şartıyla ilamlı icra yoluna başvurabilirler. Gerekli belgelere sahip olmaları şartıyla kambiyo senetlerine mahsus haciz veya iflas yoluyla takip, ilamsız takip ya da iflas yoluyla adi takibe başvurabilirler. Tahsil yetkisi devredilen alacak hakkı rehinle teminat altına alınmışsa, yetkiyi devralan alacaklıların, alacağı tahsile ilişkin yetkilerine bağlı olarak rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilirler.¹²

Takip alacaklıları, devraldıkları tahsil yetkisine dayanarak başlattıkları takipte, tekrar 120. maddenin uygulanmasını talep ederek, ikinci takip borçlusunun borçlularına başvurma yolunu seçmeleri de mümkündür. Daha açık bir ifadeyle 120. maddenin iç içe geçen takiplerde uygulanmasının önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki alacaklıların takip yetkisi aktif takip yetkisi olup takip borçlusuna karşı başlatılan bir davayı takip yetkisi alacaklılara devredilemez.¹³

¹⁰ Talih Uyar, İcra ve İflas Hukuku Şerhi VI s. 9463

¹¹ Uğur Bulut, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri s. 205

¹² Uğur Bulut, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri s. 207

¹³ Uğur Bulut, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri s. 208

III. Sonuç

2004 Sayılı Kanun'un 120/II. maddesi çerçevesinde, paraya çevirme usullerinden Alacağı Tahsili İçin Devri kavramı incelenmiş olup işbu özel paraya çevirme yolu kapsamında alacaklının takip yetkisi (dava ve icra takibi) alabilmesinin şartları üzerinde durulmuştur. Alacaklının takip yetkisini kullanmasının kapsamı ve sınırları usul hukuku bakımından irdelenmiştir.

Ayrıntılı bilgi için bizimle temasa geçebilirsiniz.

Çağla Şahin Aksu

Ortak Avukat

caгла.aksu@aschukuk.com

Mehmet Özdemir

Kıdemli Avukat

mehmet.ozdemir@aschukuk.com

İşbu bilgilendirme notu 2004 Sayılı Kanun'un 120/II. maddesi gereğince icra hukukunda alacakların tahsil için devri kavramı ve tahsil yetkisinin usul hukuku bakımından kapsamı ve sınırlarına ilişkin bilgilendirme amacıyla 25.03.2025 tarihi itibarıyla hazırlanmıştır.

İşbu bilgilendirme notu içerisinde yer alan değerlendirmeler hukuki tavsiye ya da hukuki görüş niteliği teşkil etmemekte olup, bu değerlendirmelerden ötürü herhangi bir şekilde Aksu Çalışkan Beygo Avukatlık Ortaklığı'na sorumluluk tahmini mümkün değildir. Bu bilgi notunun kapsamındaki soru ve sorunlarınız bakımından hukuki danışman görüşü alınması tavsiye edilir.

ASChukuk | 24.YIL
AKSU ÇALIŞKAN BEYGO AVUKATLIK ORTAKLIĞI

Adres	Telefon	Faks	E-Posta / Web Sitesi
Harmancı Giz Plaza Kat: 3-8-15-16-17 Levent İstanbul	+90 212 284 98 82	+90 212 284 98 83 +90 212 279 63 32	info@aschukuk.com www.aschukuk.com